

INCREDIBIL!

COSMA, dramatizare de Jean-François Le Garrec după Panait Istrati • **ASOCIAȚIA PIRATE** (Franța) și **TEATRUL ODEON** • Data premierei: 21 octombrie 1992 • Regia și decorul: Jean-François Le Garrec • Costumele: Anne Lavedan • Distribuția: Françoise Le Meur (Florica), Dan Bădărău (Cosma), Gheorghe Visu (Ilie), George Ivașcu (Ieremia), Gelu Nițu (Arhontele), Mircea Constantinescu (Movilă, Străjerul, Omul cu pălărie), Alice Barb (Andrei, Soția lui Movilă), Ludovic Ciobuca (Cîntărețul).

Se întâmplă cîteodată să fii profet și în țara ta! Aflînd despre intenția Teatrului Odeon de a pune în scenă o dramatizare a povestirii **Cosma** de Panait Istrati, am exclamat, de față cu martori: "Mi-e teamă cînd mă gîndesc ce-o să iasă!". Explicația temerii? Proza lui Istrati, aliaj - unic în literatura noastră - de epic pur și lirism în același timp infuz și militant, nu se lasă transplantată pe solul altei arte; altminteri încetează de a mai fi ea însăși, devenind un monstruos hibrid în care culorile capătă stridență sau, dimpotrivă, se sting într-o monotonie descurajantă. Personajele ce se mișcă în lumea fabulos-concretă a scriitorului nu pot exista decît în viața reală (unde au trăit, aieveau, toate) ori în viața imaginară a literaturii, unde le-a făcut din nou să trăiască, "povestindu-le", creatorul lor. Nicidecum la răscrucea acestor două teritorii, în viața fals reală a scenei. Iar faptul că filmul, evi-

dent mai apt decît teatrul să conjuge cele două tărîmuri, a izbutit să dea, cu ecranizarea scrierilor Istratiene, doar produse mediocre (**Codin** și **Ciulinii Băraganului**) constituie un avertisment de care e greu să crezi că un artist conștient poate să nu țină seama. Și totuși...

Teatrul Odeon a decis, în condiții stranie (mie, oricum, neclare), să-și ofere firma, scena, atelierele și actorii, nemaivorbind de bunul renume cîștigat în stagiunea trecută, unui actor francez proaspăt convertit la regie (avînd la activ două spectacole montate în țara sa natală) și fascinat, după cum declară, de scrierile istratiene. Am luat cunoștință de aceste detalii din documentata foaie "Canava", redactată de Miruna Runcan și C.C. Buricea-Mlinarcic, pusă gratuit la dispoziția spectatorilor de către teatru și compusă de astă dată - **et pour cause** - în română și franceză. Căci, pare-se, Odeon-ului nu i-au fost de ajuns două handicapuri - un "proiect" riscant și un regizor neexperimentat -, așa încît le-a mai adăugat unul: realizarea spectacolului în două versiuni, una franțuzească, destinată a ferici publicul surorii noastre de gîntă latină, și una românească, pentru uzul conaționalilor. Știu că Istrati însuși și-a scris opera întîi în franceză, traducînd-o mai apoi, dar mă îndoiesc că la temelia întreprinderii teatrale stau rațiuni pur culturale; anunțatului turneu de circa o lună în Franța poate fi, în schimb, cheia multor enigme. Mai puțin a aceleia pe care o constituie prezentarea, deocamdată, în România doar a versiunii franceze (cea

"originală", de altfel, întrucît dramatizarea aparține chiar recentului regizor). Oricum, așa ni se acordă și nouă privilegiul de a asculta actori onorabili (Dan Bădărău, Gheorghe Visu, Gelu Nițu, Mircea Constantinescu) și studenți promițători (Alice Barb și George Ivașcu) chinuind limba lui Molière și chinîndu-se cu ea în chip aproape neverosimil; singura actriță franceză din distribuție, Françoise Le Meur, nu luptă, ce-i drept, cu probleme de această natură, ci numai cu o înzestrare interpretativă insuficientă. Cît de ușor am fi trecut, totuși, peste nemulțumirile lingvistice dacă spectacolul ar fi avut ceva de spus! Dar nu are. Pe scena goală, în fața unei pînze ce reproduce un tablou al lui Clarette Wachellet (decorul e semnat de același multilateral Jean-François Le Garrec), drapați în costumele de operetă provincială "datorate" lui Anne Lavedan, actorii mimează fără entuziasm și credibilitate pasiuni clocotitoare, sentimente definitive, exaltări paroxistice - totul, într-o notă perfect falsă, decorativ isterică, materializînd, se vede, imaginea occidentală despre "sufletul balcanic". Unicele sunete nesupărătoare ce-ți mai relaxează auzul în timpul celor două ore interminabile ale reprezentației sînt melodiile populare, în genere bine alese, cîntate la vioară de Ludovic Ciobuca.

Îndeobște e plăcut să constăți că profețiile ți se adevăresc. Nu însă și atunci cînd realitatea, depășind, în rău, premonițiile, te face să exclami: "Incredibil!".

ALICE GEORGESCU